

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

ABONAMENTUL

Teatrul Austro-Ungaric :
pe un an 20 cor., pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Verile de Duminecă pe an
— 4 coroane. —

Pentru România și
Itrănitare pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA :

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

INSERTIUNILE :

de un și garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicație.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisorile nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

CONDAMNAREA LUI BÁNFFY ȘI A LUI JESZENSZKY.

Ceea-ce reproducem mai la vale
să ne serve ca document istoric.

Ziarul „Neue-Freie-Press“, care
întotdeauna a făcut cor cu organele
guvernului din Budapesta, mai ales
când era vorba de persecuțiile des-
lanțuite în privința naționalităților, vino
și se solidarisează cu naționalitățile
în câteva puncte dintre cele mai im-
portante, în chestia necurației ale-
gerilor și a șovinismului maghiar dus
la paroxism.

Reflexiile și-le mărginește deo-
camdată la epoca lui Bánffy, ca cea
mai tipică în direcția aceasta. Și a-
vem o satisfacție deosebită de-a vedea
pusă epoca aceasta în lumina ei ade-
vărată, de-a citi în sfârșit o judecată
dreaptă, făcută chiar de adversarii
noștri.

Câtă vreme faceam noi o ase-
menea apreciere, câtă vreme țipam
și ne svircoliam în contra brutalului
terorism al celui mai incult și mai
dement ministru-șef de Ungaria
a avut vre-odată, se putea vorbi
de preocupare și cercurile politice
puteau să simuleze indiferența față de
jalbele noastre. Eată însă întreg sis-
temul teroristic desvilit și desavuat
dintr'o parte, dușmănoasă nouă, de
câtă politicieni de greutate, cari se
grăbesc să restabilească adevărul is-
toric.

Spre orientarea noastră repro-
ducem din articolul lui „Neue-Freie-
Press“ dela 18 l. c. următoarele pa-
sage remarcabile :

„Dl Dr. Alexandru Jeszenszky,
odinoară judecător administrativ, a
fost sub guvernul baronului Bánffy
consilier-raportor în consiliul ministe-
rial și cel mai intim colaborator al
șefului de cabinet. El fusese recrutat
din corpul de elită al procurorilor. În
procesul cel mare al Memorandului
contra irendentei române el a susținut
acusa și discursul lui, un model de
elocință forensă, a fost pătrunsă de un
șovinism strigător, ceea-ce a fost pe pla-
cul baronului Bánffy.

„În campania electorală din anul
millenar 1896 consilierul ministerial
Jeszenszky avea rolul de șef al sta-
tului major secret. Biroul lui servia
drept cancelarie de operațiune, de
unde se conducea războiul. Era mai
mult o măcelărire și nu o luptă. Atâta
era de complectă imaginea acestui
joc de război, încât nu lipsia nici
fixarea chartografică. Ear' când dl Je-
szenszky, în ultima zi de alegere, cu
față triumfătoare se prezintă înaintea
șefului, pentru a-i prezenta charta Un-
gariei, fixată cu stegulețe, — tot cu
trofee de ale partidului liberal, căci
oposiția nu constituia decât un mi-
tel oaz, — șeful oastei a putut zîmbi
cu plăcere, dar cu toate acestea nu și-a
putut reține exclamarea îngrijitoare :
„Mi-e teamă, că e chiar prea mult !“

„Și într'adevăr, era prea mult.
Baronul Bánffy se învinsese pe sine în
culmea puterii sale. Parlamentul ales
sub conducerea și după asemănarea
sa l'a supraviețuit. Acum însă se

clătina și acesta și se apropie de
sfârșit.

„Parlamentul acesta a trecut prin
multe evoluțiuni. Lângă leagănul lui
a stat ca naș bolezilor păcatului. Acum
însă virtutea îl conduce la mormânt.
Succesele electorale neprevăzute ale
lui Bánffy, măcelărirea fără consi-
derație a ultramontanismului ocult ca
și a celui față cereau răzbunare.
Postul prim-ministru a sârșit păcatul
neiertat, de-a fi fără nici un scrupul
în alegerea mijloacelor sale și a o mătur-
ă această de-a dreptul, pe când alții
înaintea lui, cari de-altfel usau de
aceleași arme, o tăgăduiau cel puțin.

„Geșeftul electoral în Ungaria n'a
fost nic-o-iată curat. Sub Melchior
Lonyay a curs într'o singură zi mai
mult sânge ca în decursul campaniei
întregi a lui Bánffy. Deja prin anul
1840 Deák Ferencz s'a văzut con-
strâns a renunța la un mandat, pen-
că acela fusese udat cu sânge. Ear'
Tisza și Szapáry trebuiau să recurgă
la regula de aur a lui Montecuccoli,
pe când eroii opoziționali, plini de
indignare morală, declamau asupra
curățeniei alegerilor.

„În punctul acesta a fost atacat
Bánffy, devenit incomod, pentru a-l
răsturna. Și căderea lui n'a regretat-o
nimic în Ungaria. Pentru-că omul
acesta era gata a ataca și constituția
țării; el propoveduia necesitatea in-
exorabilă a regimului absolutist în Austria
și Ungaria; pentru acest punct de
vedere el voia să și caute tovarășii printre
realiști ministri, ca și printre fruntașii
armatei; în fiecare moment Bánffy era
decis a recurge la mijloacele extreme de
violenta, înainte de-a și exauriat toate
mijloacele rezonului politic, — și de
aceea el a trebuit să cadă, înainte de-a
provoca un desastru pentru amândouă
state ale Monarhiei.

„Venî va ziua, când aceste din urmă
intențiuni ale lui Bánffy vor pute fi de-
văluite cu totul. Cunoașterea lor de
câtă un cerc mai restrâns de bărbați
explică lipsa de considerație, cu care
s'a procedat în timpul din urmă în
contra lui Bánffy, delăturându-l cu
aceleași arme, cu cari s'a ridicat“.

După acestea urmează un imn de
laudă la adresa actualului premier
Széll, imn, la care deocamdată noi,
cel puțin, nu putem ține isonul, ci
așteptăm ca viitorul să decidă. Ne-am
asocia cu toată plăcerea la lauda
ce se aduce înțelepciunii politice
a lui Széll, numai să vedem și noi
efectele acelei înțelepciuni.

Oficiul de cortezie. De astă dată nu
noi învinuim. Lăsăm cuvântul unei for-
măghiare, „Dunai-ului Hirlop“, care sub titlul
de mai sus serie următoarele :

„Piră nostimă ne vine dintr'o comună
din Szigatköz. Deputatul acestui cerc e
Szabó István, membru al partidului popular,
și are prospecte sigure în viitor. A vestit
și Coloman Széll însuși, dar se spune și în
legea nouă, că autoritățile nu pot să corte-
zească. Și totuși — ce se întâmplă ? Func-
ționarul administrativ și alți oficiali se ocu-
pă tot de alegeri cu osmeul, cari vin la ei
cu alte treburi și provoacă de a dreptul, ca

să aleagă deputat guvernamental; căci numai
așa le va fi bine. Oamenii sosiți acasă de
pe la oficii spun celorlalți, că și dl X. Y.
li a spus, să aleagă deputat de partidul gu-
vernului, căci atunci toate le vor avea. Nostime
vorbe dela d-nii funcționarilor ! Ori poate și
săb regimul lui Széll sunt numai oficiali
de cortezie ? Mai bine să și caute de lucru
acești funcționar, ca să nu sibă restanțe,
și nu se amestece în darăveri de cortezie“.

Dl Széll are cuvântul ! Pe noi deocam-
dată n'are mult să ne privească aceste da-
răveri patriotice. Toată rivalitatea lor nu e
decât — chestie de pâine și de mărire ego-
istă.

Noua ordine în Fiume. Zilele acestea
representanța orașului Fiume a ținut o șe-
dință extraordinară, în care primarul May-
länder a presintat membrilor ordonanțele
ministeriale relativ la noua ordine în gu-
vernarea orașului. În expunerile sale, po-
desta a subliniat : cât de vătămătoare au
fost pentru autonomia Fiumei măsurile sis-
tate deja, cari decideau până acum compe-
tența de drept a comitetului administrativ,
și cât de mult a câștigat Fiume prin noua
ordine. Cotinuând, primarul a zis apoi, că
prin lege specială parlamentul ungar a re-
cunoscut, atât relativ la orașul Fiume, cât
și la autoritatea administrativă a teritoriului
orașului, că Fiume e de sine stătătoare, e
o parte de însemnătate politică specială a
statului și nu poate fi pusă în rând cu comi-
tatele și cu alte municipii ale țării. Tre-
când apoi la reformele, pe cari unit le gă-
sesc desavantajoase sau vătămătoare pen-
tru Fiume, podesta Mayländer, pe temeiul
legilor și ordonanțelor mai vechi, a dove-
dit, că nouele reforme nu sunt întru nimic
vătămătoare, deoarece, virtualier, ele de
mult au fost deja în legile referitoare la
oraș; dar' nu sunt — zice — nici desa-
vantajoase, ci mai ales servesc spre binele
și folosul dezvoltării instituțiilor orașului.

Idei referitoare la înființarea teatrului nostru.*)

De

Vasilie Goldiș.

Teatrul este una dintre cele mai
de însemnătate instituțiuni culturale în
viața popoarelor. Afară de biserică
și școală, nici o altă instituțiune cul-
turală nu pătrunde așa direct în su-
fletul oamenilor, ca teatrul. Drama e
culmea artelor frumoase și prin ur-
mare teatrul este cel mai puternic
mijloc estetic pentru înălțarea cul-
turală a unui popor.

Pentru acest cuvânt la începutu-
rile tuturor civilizațiilor aflăm tea-
trul ca treaptă, care semnaleză o
pășire înainte pe scara culturii. Și
— lucru curios — timpul de mărire
națională a produs aproape la toate
popoarele dezvoltarea supremă a tea-
trului. Timpul eroic al luptelor cu
Persii naște la Greci pe Aischylos și
pe Sophocles, epoca Scipionilor pro-

* Atragem atențiunea publicului cetitor asupra
acestui articol de mare importanță actuală, pe care îl
reproducem din Anuarul IV al Societății pentru crea-
rea fondului teatrului național român în țeara
noastră.

duce pe Plautus, mărirea Spaniei dă
naștere lui Lope de Vega, eară Shakes-
peare, soarele artei dramatice, re-
sare după nimicirea armadei „invin-
cibile“.

„Căci trebuie să recunoaștem, că
la ori care popor, pe lângă școală și
biserică, numai teatrul îi poate că-
știga mândria națională, căci în el se
ved personificați eroii naționali, băr-
bații, cari s'au luptat până la văr-
sare de sânge pentru drepturile și li-
bertatea poporului, din care au eșit.
În el se laudă cu efect datinele bune
și se pot biciui viciile, ce se incubă
pe ici-colea. De aici putem pricepe,
pentru-ce jertfește cu milioanele re-
gimul nostru în toată țeara pentru
Thalia maghiară și din an în an va
jertfi și mai mult, căci prin teatru se
pot fanatiza masele poporului pentru
afaceri naționale“.

Așa vorbește dl Vasilie Podoabă
în amintirile sale despre „Prima so-
cietate teatrală română ambulanta în
Transilvania“, publicate în anuarul
de față.

Are toată dreptatea.

Fiecare popor cu aptitudini spre
cultură simte trebuința teatrului. A
simțit-o și poporul nostru.

Sunt urme de teatru la Românii
din Ardeal încă din secolul al 18-lea.
În jumătatea primă a veacului trecut,
la Brașov se organizase chiar o so-
cietate de diletanți, care a jucat aici
mai multe piese. Societatea aceasta
însă n'a ieșit din Brașov. În Lugojul
din Banat asemenea s'au făcut tot pe
atunci diferite încercări pentru a
stabili reprezentațiunile teatrale la
Românii de acolo. Societățile teatrale
din România, Millo, Pascali, Fanny
Tardini, Petculescu, Ionescu ș. a.,
cari au venit pe la noi în jumătatea
veacului 19, au fost primite cu en-
tusiasm, ca din povește. Simțul pen-
tru teatru se deșteaptă tot mai mult.
În anul 1869 studenții români din Cluj
înființează o societate teatrală, care
începuse să dea în curtea parohiei
gr-cat. de acolo în fiecare lună câte
o reprezentațiune teatrală.** În anul
1871 și 1872 societatea aceasta cu-
treeră o parte a Ardealului și pretu-
tendenți e primită cu iubire și entu-
siasm.

În sfârșit dorințele pentru teatru
ale poporului nostru în anul 1870 au
fost concretizate în „Societatea pentru
crearea unui fond de teatru național
român“, care — plămădită în Buda-
pesta — s'a constituit în 4 și 5 Oc-
tomvrie în adunarea generală dela
Deva, presidată de mult regretatul
Iosif Hodos.

Societatea aceasta, ce e drept,
n'avea alt scop, decât să adune bani,
din cari cu timpul să se poată în-
ființa teatrul român. Așa de mult
preocupase chestiunea materială pe
intemeietorii acestei societăți, că nici
nu se gândiseră măcar la chipul, cum
are să se nască teatrul național ro-
mân din societatea pentru crearea
unui fond de teatru. Astfel la înce-

** Vasilie Podoabă : „Prima societate teatrală
română ambulanta în Transilvania“. Anuarul IV.
al societății fondului de teatru p. 28 ș. u.

put se încuibase în gândurile oamenilor ideea, că din banii societății teatrale odată va trebui să se zidească un teatru român în vre-un oraș din Ungaria ori Ardeal. Chiar bărbăți fruntași, cari stau foarte aproape de societatea noastră, așa își închipuiau „înfințarea” teatrului național român. Am isbit însă să abatem gândul oamenilor din curentul acesta și azi toată lumea cu pricepere pentru astfel de chestiuni e împăcată cu ideea, că scopul societății „pentru crearea unui fond de teatru român” este instituirea unei societăți ambulante de actori români.

N'avea „societatea pentru crearea unui fond de teatru național român” alt scop, decât să adune bani pentru un teatru român în viitor. Și totuși societatea aceasta de fapt a dat impuls puternic pentru dezvoltarea teatrului în mijlocul poporului nostru. În fiecare an, societatea fondului de teatru își ținea adunările ei generale în diferitele ei centre românești. Și nu numai bani se adunau la aceste adunări generale. Ci aproape la fiecare adunare generală se juca teatru, se da vre-un concert, se citeau disertații referitoare indeosebi la chestiuni teatrale.

Astfel societatea pentru crearea unui fond de teatru național român a deșteptat tot mai mult interesul pentru teatru la Românii din Ungaria și Ardeal. La orașe și la sate încep a se da reprezentații teatrale prin societăți de diletanți. La Făgăraș, în anul 1884, se înființează chiar o societate de diletanți români cu statute, al cărui scop era „lăfșirea culturii românești prin reprezentații teatrale” *)

Interesul poporului nostru pentru teatru crește văzând cu ochii. După lăncezire de câți-va ani, societatea pentru crearea unui fond de teatru român din Brașov pornește o nouă viață. Frumoasele adunări generale dela Orăștie, Seliște și mai presus de toate sărbătorile în veci neuitate din *Munții-Apuseni*, în vara anului 1900, au îndreptat căldura însuflețirii românești spre idealul înființării teatrului național în mijlocul poporului nostru. Comitetul din Brașov al societății teatrale a instituit în diferite

*) Dr. Ioan Turcu: „Istoriul societății române de diletanți „Progressul” din Făgăraș. Anuarul III al societății teatrale, p. 18 ș. u.

centre românești bărbăți de încredere ai săi, cari în mijlocul societății, unde se află, promovează interesele teatrului român. S'a început edarea unei biblioteci teatrale, care până acum a pus la dispoziția publicului iubitor de teatru 8 piese, parte originale, parte localisări și traduceri.

Poate sub impulsul acestor împrejurări, reprezentațiile teatrale în mijlocul poporului român din Ungaria și Ardeal se înmulțesc din an în an. De trei ani fac statistica acestor reprezentații. Și ce am constatat? În anul 1898 s'au dat în mijlocul poporului nostru 38 de reprezentații teatrale, în anul 1899 numărul acestor reprezentații a fost deja 73, eară în anul trecut (1900) s'au dat 112 reprezentații teatrale prin orașele și satele Românilor din Ungaria și Ardeal. Numeri aceștia dovedesc mai bine afirmarea noastră, că interesul pentru teatru la poporul român se află în creștere continuă.

Chivernisirea aproape fără nici o cheltuială a treburilor și banilor societății pentru crearea unui fond de teatru național român a produs o sporire foarte frumoasă în averea ei, așa că astăzi societatea aceasta a ajuns să aibă un venit anual de aproape douăzeci mii de coroane.

Toate aceste împrejurări justifică așadar pe aceia, cari susțin, că a sosit timpul pentru înființarea teatrului național la Românii din Ungaria și Ardeal.

Dar' cestiunea aceasta este una dintre cele mai gingașe. O instituție de așa importanță trebuie să fie inițiată cu cea mai mare băgare de seamă. Căci un pas greșit la început nu numai compromite afacerea, dar prin abatere dela calea cea adevărată poate să aducă chiar însemnate stricăciuni vieții noastre sociale și culturale.

De un șir de ani mă preocupă înființarea teatrului național. Am început să-mi dau seamă de mișcările culturale ale poporului nostru românesc pe terenul artei teatrale, să observ chipul lui de a înțelege teatrul, să fixez direcțiunea și aplicările lui, trebuințele lui pe acest teren al culturii naționale. Scopul era, să aflui mijloacele și calea, cum prin muncă sistematică să introducem în mijlocul lui instituțiunea teatrului în așa chip,

ca această instituțiune să devină carne din carnea lui și sânge din sângele lui. Scopul acesta explică dările mele de seamă asupra mișcărilor teatrale la noi în anii din urmă.

Publicul românesc în timpul din urmă cu insistență tot mai mare pretinde începuturile lucrării pentru înființarea teatrului național. Pretensiunea e justă din toate punctele de vedere. Timpul înființării teatrului român a sosit. După multă chibzuire și studiere a cestiunii imi țin deci de datorință și eu a-mi spune părerea mea în cestiunea înființării teatrului nostru. Aș dori, ca părerea acestea, isvorite din o cugetare de șase ani asupra afacerii întregi, să ajungă la o publicitate cât mai mare, să fie discutate cu temeinicie, ca astfel să nu începem ceva greșit, când pornim la înființarea teatrului român.

Înainte de ce aș intra în discutarea modalităților de a înființa teatrul românesc, țin să precizez încă odată principiile, de cari sunt eu condus în cestiunea aceasta.

Susțin înainte de toate, că de zidirea vre-unui palat de teatru nici vorbă nu poate fi. Ziduri pentru teatru, ridicate cu sute de mii de floreni, fie în Brașov, fie în Sibiu, ori în alt oraș locuit și de Români, nu ar avea absolut nici un rost din punctul de vedere al culturii poporului românesc. Nu pentru un oraș voim teatru, ci pentru poporul nostru întreg.

Idealul nostru așadar e trupa de actori români, care, organizată pe baze sănătoase și tari, subvenționată în măsură suficientă de societatea teatrală românească, va fi numai a noastră, va rămâne permanent între noi și îndreptându-se după situațiunea culturală și materială a poporului nostru, va cutreera într-una satele și orașele noastre. *)

Rămând în legătură organică cu societatea teatrală română, ce se va înființa, trupa aceasta de actori nu va pute să se abată din calea adevărată a propășirii moralității prin mijloacele culturii, nu va pute să umble după interese financiare particulare, ci va fi ținută să rămână prghiie puternică întru înălțarea morală și culturală a poporului nostru.

*) Vasile Goldiș: „Mișcarea teatrală la noi în anul 1898.” Anuarul II al societății teatrale, p. 26 ș. u.

Teatrul românesc, ce voim a înființa, va trebui să fie în deplină consonanță cu situațiunea generală a poporului nostru. Va trebui să corăspundă pe deplin adevăratelor trebuințe culturale ale poporului nostru. Căci altfel nu va afla răsădit în sufletul poporului și în chipul acesta munca lui va fi zadarnică și stricăcioasă. Teatrul nostru va trebui să se înființeze pe temeiul lipselor culturale simțite de popor și va trebui să se alipească de firea etnică a poporului, devenind astfel o arterie firească în circulațiunea vieții lui intelectuale și morale. Nu va avea deci teatrul nostru ambițiunea de a se compara și a se întrece cu scenele mari, ci stând pe temeiul gradului de cultură a poporului românesc din Ungaria și Ardeal, teatrul nostru va reprezenta prin mijloacele artei scenice adevărul și minciuna, frumosul și uritul, răul și binele, așa cum noi le simțim, cum noi le trăim.

Acestea sunt principiile, cari pentru noi trebuie să fie conducătoare la înființarea teatrului național român.

(Va urma).

Ce-ți doare?

Dacă până și violentul stilist **Bartha Miklos** s'a plâns de limbajul necuvincios al lui „Egyetértés”, dacă însuși colaboratorul principal al numitului ziar **kossuthist**, **Eötvös Károly** a necunoscut, că colegii săi redacționali adeseori uită de cuvânt, când discută cu Unguri, — e de sine înțeles, că față cu Românii „Egyetértés” nu slăbește din limbajul de surugiu patentat!

Așa, în recentul său număr aruncă conducătorilor poporului nostru cele mai obraznice insulte. În tacează de „trădători și speculanți politici”, cari cu politica lor, la urma urmelor, vor duce „poporul român nevinovat la jertfirea intereselor sale morale și vitale”: căci ei „se organizează în secret contra statului” și aruncă în spinarea Maghiarilor vina, că nu li-se permite să se întrunească, pe când... „lumea știe”, dela procesul Memorandumului, că „toate tendințele lor sunt machinațiuni anti-patriotice”.

Mai apoi spune **patrioticul Moritz**, că „agitatorilor” „poate nici România

SINGUR.

Te simți mai singur astăzi-sară,
Mai mohorâtă-ți azi odaia...
Auzi cum șirue afară,
De-alungul streșinilor, ploaia!

Trist, ca o plângere 'necată
Răsună 'n noaptea cea pustie,
În noaptea asta 'ntunecată
Ce-ți pare-un vea de insomnie...

Și cum în van te lupți cu firea
Să cauți vieții tale țintă,
Să smulgi o rază din orbirea
De patimi care te frământă.

Se 'nalță 'n mintea-ți aiurită
Stafia vremilor uitate.
Privindu-te nedumerită.
Cu brațele încrucișate...
St. O. Iosif.

Puerilia.

1.

Milu și Lizuca sunt văr și verișoară.
El e de șase și ea de cinci ani. Și cuminiți
ce sunt strengariți, amândoi! Din zori, până
în seară, e vuet prin curte și tropot în casă
e plâns și ris și viață frumoasă.

Ear mamei, s'armanei mame, ti se face
acru sufletul de ei și-i bate și-i mângăie, ti
ceartă și-i sărută, dar toate 'n zădar.

— „Milule, astămpără-te Milule, mai
stai și la voi acasă și lasă în pace pe
Liza...”

— Nu pot, tușică, zău nu pot, că mi-
dragă urta...

Și Milu trece cu amândoă mâinile prin
părul cărlionțat al Lizucăi, îi dă peste
frunte, sburlindu-l.

— Arieiu, arieiu, Lizuca e ca un arieiu!
Astfel strigă ștregarul și-o rupe la
fugă, ear Lizuca în urmă, e roșie-bujor de
mânie.

Dar din grădină le iese de-odată un
stol de fluturi albi în cale, Copiii își uită
mânia, își schimbă calea și împreună se iau
după fluturi...

2.

Mai apoi se strecoară 'n grădină. Acolo
își au cuibul lor, printre tufe de ghiorghină.
Ea stă tupilată, ca o găinușă și el îi aduce
de toate și-i varsă în pocală: vișine găsite
prin earbă, sau culese de pe crengile mai
joase, apoi flori de tot felul.

Lizuca gustă din vișine, și mustul
cel roșu îi colorează buzulele, ear în col-
țul gurii îi rămân doi stropi, ca de sânge.
Dar când se întinde la flori să le lege...
tipă cu glas argintiv, ca din gură de șerpe.

Mișelul de Milu pusese și o urzică în-
tre flori!

3.

Tria se aproprie de ea, milogindu-
se. Îi păru rău lui Milu de fapta urtă, și
văzându-o plângând, îi ia mâna în mâinile
lui, îi duce la gură degetul cel urzicat,
suflă în el și zice cu voce dulceagă:

— Lasă, Lizuco, că trece...

— Tece, Milule, tece?

— Trece, draga mami!, toate trec —
răspunse și mama, venită la timp să-i
împace.

4.

A doua zi Milu vine de dimineță. Li-
zuca doarme. Cearșaful aruncat într-o parte.
Perna dela căpătâi ajunsese la picioare. Și
capul, în jurul căruia muștele și făceau joc,
e plecat pe scândura patului. Mama prin
curte.

Din paharul cu flori de pe masă Milu
își scoate nește frunze de mușcată și cu
ele face vânt în fața Lizucăi, și mi-o ghidilă
pe la nas și pe la urechie, pân' se deșteaptă.

— Cucurigu, Lizucă!

— Cuculigu, Milule!

Așa se salută pușorii.

5.

Intr'acea mai vine și Ghiță, copilul ve-
cinei. Tustrei se duc sub frăgar să se joace
„de-a nunta”.

Lizuca îi mireasă.

Pe cap își pune o cunună de ismă
creată și de calapăr, ear la brâu tătașe gal-
bine și busuic.

Dar mire cine să fie?

Se imbulzește și Ghiță ear Milu și
pretinde drepturile de prioritate. „Ba eu!”
„Ba eu!” „Ba nu tu, ci eu!” Așa se por-
nește cearta între tinerii nupturiei și cearta
amenință a degenera în răfuială serioasă!

Introvine șiretenia femeiască. Lizuca
repetă ceremonia cununiei cu amândoi să-
rută mai întâi pe Milu apoi pe Ghiță și le
zice:

— „Și tu ești milele meu și tu... amân-
doi!”

E mică Lizuca și de pe acum e cu
doi miri. Când o fi mai mare se va cuminiți
și va vedea, că nu se cuvine, — gândeste
mama privind la jocul copiilor.

6.

Seara câte-și trei aleargă după licurici.
Curtea e mare și plină de trocoțel, prin care
mișună sute de dragi licurici.

Cu piciorușe împletecite se sbat după
ei. Dar vai! Când îi iau în palme, focul
cel sfânt, cu toată vraja lui scânteitoare
dispare și nu mai rămân decât niște bieț
gândăcei, materia cea rece și o trecătoare
părere de rău ca după ori-ce iluzie perdută

Băieții știu că lumina aceasta e efe-
meră și totuși se lasă să fie amăgiți de ei
și se bucură și rid în goana lor după licu-
rici.

Vieță frumoasă, ascunsă în vâlul fai-
mecilor, mândră vieță de copil, te-am tră-
și eu odată și amintirea ta mă încunjar
ca un miros de fum de țâmbie. —

Mura.

unitară nu le mai trebuiește, pentru-că intenția lor este, de a duce în rățecire, trăsura lor caracteristică este, de a trăi prin suferință, pe urma subminărilor miserabile.

Așa vorbește „Egyetértés“, „apărătorul poporului român!“ — contra frunțașilor acestui popor, cari nici banffyade, nici ugronisme, nici afaceri Kormos, etc. etc. n'au la activul lor.

A reflecta acestor scribi meschini, e de prisos; căci nu avem în fața noastră oameni normali, ci șovinisti turbați; avem pe reprezentanții parvenitismului politic, — ale cărui elemente, îngrijorate de soarta poporului nostru! — triste dovezi de morală ne dau zilnic.

De ce țipă, de ce sbieră însă, așa grozav și scuiță foc acești „patrioți“?

Au simțit, că în fața opresorilor Românil se prezintă uniți!

Apoi, a insulta mișelește, — este o metodă de luptă la „Egyetértés“.

Malcontenții aradani în presa din România.

Clica interesatilor, cari în urma schimbarii lucrurilor din diecesa Aradului au trebuit să fie aduși la calea cea bună, unde nici decum nu se pot simți acasă, prin o ciudată turburență a unor împrejurări de natură politică în sinul partidului nostru național român, ajunseseră să aștepte ospitalitate foarte binevoitoare la unele ziare politice chiar ale partidului nostru național din Ungaria și Transilvania.

Cetitorilor nostri le este bine cunoscută campania, afară din cale murdare, începută în contra noastră și a celor mai valoroși bărbați naționali ai nostri, de acești clicășii, cari totdeauna în viața lor nu numai că au stat departe de partidul nostru național, ci ni-au făcut chiar cele mai mari greutăți în lupta grea, ce a trebuit să purtăm în contra asupritorilor nostri.

Dar' lumea serioasă a început să cunoască motivele acestor uneltiri și cu satisfacție constatăm, că frații nostri în lupta națională au devenit mai rezervați în ospitalitatea lor față de acești soboli periculoși ai vieții noastre românești. Acum deci, aici la noi acasă, numai foile ungarști și gazeta de șantaj din Timișoara le mai ată domnilor acestora la dispoziție.

În această situațiune strimtorată, malcontenții nostri abuzează de neorientarea frașilor din România și încearcă să verse veninul urei lor prin canalul presei din Regatul-Român.

Așa, într'un număr mai recent din 15 Iulie a. c. al foaiei bilunare „Apostolul“, ce apare în București, sub titlul „Secta Nazarineană în eparchia Aradului din Transilvania (sic!)“, aflăm un lung articol, care sub masca apărării intereselor noastre bisericesti, debitează cele mai infecte injurii la adresa Preasfințitului Sale episcopului Iosif Goldiș și a tovarășilor săi de muncă bisericască și școlară, Vasile Mangra, vicar episcopesc în Oradea-mare, și Roman Ciorogariu, referent școlar al Consistoriului arădan.

Articolul acesta, furișat în coloanele banului „Apostol“, poartă iscălitura — Emanuil Măglaș.

După desvélirea aceasta credem, că noi din partea noastră suntem dispensați de orice — comentariu. Frații nostri de luptă națională, cari cunosc firele vieții noastre românești de acasă, vor cunoaște izvorul adevărat al invectivelor de sub înțebare. Ne adresăm însă cu iubire frățească colegilor dela „Apostolul“ și îi rugăm să se ferească de intrigantii ce se apropie de duișii în piele de miel, și sub masca dorințelor de bine voesc numai să pună stavilă acelor, cari cu toată rîvnă sau pas pe muncă, să îndrepte noianul de

miserii, în care au aflat viața bisericască și culturală din diecesa frumoasă a Aradului.

Vrem să rămănem calmi și răbdători. Deci deocamdată, — numai atât.

Din străinătate.

Alegeri de consilieri congregaționali în Franța. În 21 Iulie n. au fost în Franța alegerile de consilieri congregaționali. Până în seara zilei era cunoscut rezultatul alegerii din 1444 cercuri, și numai în 10 cercuri nu era cunoscut rezultatul alegerii. Au fost aleși 557 republicani, 477 radicali și socialisti radicali, 33 socialisti, 64 raliști, 29 naționaliști, 209 conservatori; au a se face 85 alegeri suplimentare. Republicanii câștigă 47 mandate. Majoritatea consiliului congregațional Charente Inférieure, care până acum a fost conservator, acum este a republicanilor. Cu prilegiul acestor alegeri, în Roubaix au fost și unele tulburări. O ceată de demonstranți a zdrobit în bucăți vitrinele unei prăvălii și a jăfuit o cafenea. Câțiva agenți de poliție au fost răniți, și vr'o 15 demonstranți au fost arestați.

O deputație de Chinezii la — Canossa. Se știe, că în condițiunile de pace, puse de marile puteri, s'a satorit, că împăratul chinez are să ceară iertare dela împăratul Wilhelm al Germaniei pentru asasinarea baronului Ketteler. Deputațiunea, care are să îndeplinească această condițiune, e condusă de însuși prințul Ciung, fratele mai mic al împăratului Chinei, care e în drum deja spre Europa. Între membrii acestei deputațiuni se mai află și generalul chinez Saungulo, care în anul 1876 a fost membru al alianței chineze la Berlin; de aci a intrat în armata austro-ungară, unde a petrecut mai mulți ani. O asemenea deputație chineză a mai fost deja în Europa în două rânduri. În 1870 reprezentanți de-al Chinei au fost la Paris, pentru-ca să-și ceară iertare pentru măcelărirea creștinilor din Tien-cin. Atunci deputațiunea a fost condusă de ambasadorul chinez Ciung-Hor, care, pentru convenția Cu'dju cu Rusia a fost osândit la moarte. Cu șeșase ani mai târziu, guvernul englez a pretins, ca Chinezii să ceară iertare pentru asasinarea exploratorului englez Margary. Se atribuie o deosebită importanță politică faptului, că de astă-dată deputațiunea chineză e condusă de un prinț imperial, fiindcă n'a fost încă până acum nici un cas, ca un membru al familiei imperiale chineze să fi avut rol în calitate oficială în afară de residenție. Pe lângă însemnătatea politică, e și un fapt de curtenire, că fratele împăratului chinez se prezintă înaintea împăratului Wilhelm al II lea. La 1898 anume fratele mai mic al împăratului german a făcut o vizită la împăratul Chinei și visita aceasta, după obiceiul european, trebuie a se înalpa la Berlin. În anul 1898, prințul Henric al Germaniei a fost primit la Curtea chineză cu o pompă extraordinară, ceea-ce încă dovedește, că de bune relații au fost între China și Germania înainte de ultimul războiu cu imperiul chinez.

Noutăți

ARAD, 24 Iulie n. 1901.

Congregație extraordinară s'a ținut ieri, 23 I. c. n., în sala mare comitatensă din Arad, sub presidenția comitetului-suprem Urban Ivan. Membri puțin și interesul și mai puțin pentru „cauzele urgente“, ce au avut a se dezbate în această adunare extraordinară a comitatului. Dintre aceste cauze amintim următoarele: S'au designat doi concurenți din comitat la un loc vacant în școala de cadeți (Schweiger Béla și Gerich Gyula); — s'au primit a se trimite la guvern două adrese, una relativ la granița

administrativă între comitatul nostru și Caraș-Severin, ear alta în contra regulamentului pentru hornari; — votul comitatului pentru teritoriul vamal de sine-stătător; — s'a agățat de pârțile sălii portretului exspanului Făbián László; — s'a hotărât instalarea unei fântâni artesice în comuna St. Anna, și alte câteva afaceri comunale mai mărunte.

Prim-ministrii la Ischl. Prim-ministrul Austriei, Dr. Körber, după întrevăderea lungă cu ministrul-president Szell la moșia acestuia în Rätot, s'a dus la Ischl, unde Sâmbătă a fost primit în audiență privată din partea Monarchului. Azi sau mâine pleacă și dl Szell la Ischl, pentru a face raport Monarchului despre situația politică a țării.

Di ministru președinte român D. Sturdza a plecat la Karlsbad. Concediul său durează până la 10 August st. n. Până la reîntoarcerea sa, dl ministru de interne Aurelian e însărcinat cu interimul presidenției consiliului de ministri și ministeriul afacerilor străine, ear ministrul lucrărilor publice dl Ion I. Brătianu cu interimul ministerului de războiu. — Îndată după reîntoarcerea ministrului-președinte Sturdza din străinătate, M. S. Regele Carol va pleca la Ragaz.

Tot nu-î bine — în Fiume. O știre, ce a produs senzație mai ales între patrioții șovinisti, vine din Fiume. Trei membri din reprezentanța orașului: Henric Descovici, Donato Mohovici și Mateiu Faicurici, într'o scrisoare adresată primarului, și-au anunțat eșirea lor atît din sinul reprezentanței, cît și din singuraticile comisii, în cari figurau ca membri. Toți trei erau membri noui în reprezentanță, aleși fiind încă în anul acesta. Motivul, care i-a îndemnat la acest pas este, că atât ei, cît și mai mulți alții, nu sunt mulțumiți cu noua ordine în administrația orașului.

Și pentru asta foile șoviniste creapă de necaz.

„El“ se subscrie la corespondențele „Gazetei Transilvaniei“ date din Arad și date în vileag pentru a face opinie pentru drăguțele de adunături ce s'au pus pe trupul nostru. În Nr. 150 debitează acest „El“ și un caracteristic reclam. Advocatul din Chișineu, Mihail Veliciu — zice „El“ — a apărut pe notarul Pall Pál din Simonyifalva, care spre marea satisfacție a poporului a fost amovat. Altfel treaba stă așa, că Paul Pal, ca Român, e notar în comuna pur maghiară Simonyifalva și ca notar e de model, i-s'au făcut însă buclucuri din oare-cari părți și a fost suspendat, ce e drept, dar' cauza încă nu e finită.

Pe când dar' dl Veliciu ar fi apărând pe notari nemernici contra poporului, un alt avocat, adecătele „dibacele“ Dr. Stefan C. Pop a sărit în spriginul notarului român prigonit, George Varga din Socodor, căruia i-se aruncase în cap un proces disciplinar și unul de presă, de cari l'a mântuit „dibacele“ avocat Dr. Stefan C. Pop. În faptă încă în procesul disciplinar a reprezentat pe notarul George Varga dl avocat Mihail Veliciu, ear' în cel de presă pertractat înaintea curții cu jurați din Budapesta, un avocat din Budapesta, ear' dihăciile de apărări cicioiste sunt parfumate. În sfârșit nimeni nu e încântat de daraverile notarului George Varga, dar dl Veliciu l'a apărut ca avocat, vorba e însă, cum înțoto nează „El“ pe Dr. Stefan C. Pop cu merite naționale eluptate pentru George Varga. Să-î fie de bine dlul Stefan C. Pop pocloanele amicului său „El“!

Himen. Amabila doamnă văd. Georgina Rogescu născ. Antonescu din Arad și dl Dr. Ioan Rațiu, candidați de avocat în loc, anunță cununia lor, care se va celebra Sâmbătă, în 27 Iulie st. n. 1901 în biserica gr.-ort. română din Arad, la 11 oare a. m. — Le dorim toate fericirile!

Impăratul Wilhelm și Waldersee. Din Hamburg se raportează, că împăratul Wilhelm va pleca cu yachtul „Hohenzollern“ în calea mareșalului Waldersee, care se întoarce acasă din China pe vaporul „Gera“. La întâlnire, mareșalul va trece pe yachtul împărațesc și în 10 August după mează vor debarca în portul dela Hamburg. În ziua sosirii va fi un dejun în Rathaus, ear' seara banchet pe yachtul împărațului. Cu acest prilegiu portul va fi frumos împodobit și iluminat.

Oficieri degradați. Tribunalul militar din Cluj a osândit pe sub-locotenentul Frederic Jünker la degradare, la trei ani în-lăsoare de fortăreață și la serviciu militar de trei ani după împlinirea osândei de închisoare. Vina nenorocitelui e dilapidarea sumei de 7000 coroane din banii regimentului. — Tribunalul militar din Seghedin a osândit pe locotenentul de honvezi Hatesay Gábor la degradare și la trei luni de arest. Vina acestuia e, că într'un local public din Zombor, petrecându-și cu esactorul comitatens Kanyó Jenő, au dat la ceartă și în firul acesteia locotenentul scoțînd sabia, a tăiat lui Kanyó o urechie. Ranitul vîzîndu-se s'utit s'a împușcat acolo în local, în prezența oaspeților.

Puttkamer se duce. Din Strassburg se telegrafează, că Maximilian Puttkamer, secretarul de stat al Asației-Lorenei, și-a dat demisia în 21 I. c. n., aflîndu-se în aceeași zi în Berlin. După-cum e informat ziarul „Strassburger Post“, Puttkamer nu se duce de bună voie. Demisia lui a produs mare senzație, căci, deși în vîrstă adîncă, el e totuși om în deplină putere.

Un faliment mare. Zilele trecute s'a anunțat marea faliment al băncii comerciale din Charkow (în Rusia). După știrea oficială sosită din Petersburg, deficitul numitel bănci se urcă la 2 1/2 milioane ruble.

Bibliografie. „Noua Revistă Română“ pentru politică, literatură, știință și artă, are următorul sumar: Sociologie: Elie Ștef. Georgescu, — Rasa Românilor. Filologie: I. Aureliu Candrea, — Monumentele cele mai vechi de limbă românească. Literatură și Folklor: „*“ — Cum nu trebuie să se culeagă materialul folkloristic; Almeida, — O noapte...; Virgiliu N. Caravitan, — Ritmul muncii în poeziile populare. Note și discuțiuni: A. C. Cusa, — Conferințele societății universitare Române din Iași. (1899—1900 și 1900—1901). Concurs literar: Marin Georgescu-Hulen. Ochii albaștri. La o năluca. — Nușl Tulin. Pescarul. — P. Girbovan. Spre viață, Auroră. — Zi rin. După despărțire. — N. Negreanu. Frasinul. — Popescu-Polyclet. Artist și statuă, Păreri de rău, De cântă păsori. — Constant. Nutrescu. Noapți de vară. Sonet. — L. Iliescu. Fragți și mure. Portret. — Nicol. Grigorian. Sub iarnă. — V. Cozmin. Trecutul. — Const. M. Jorda. Mignon. Accente matinale. Note bibliografice.

Avis! Un Român însurat, fost cărciumar foarte treaz și serios, cu referențele necesare caută ori ce fel de ocupație convenabilă. Răspuns se roagă sub Buno-voiniță la Administrația foil. —

ULTIME ȘTIRI.

Convocarea deputaților.

Budapesta, 23 Iulie. În cercurile opoziției s'a pornit o mișcare pentru convocarea de urgență a deputaților Dietei. Causa acestei mișcări neobișnuite este cunoscutul articol senzațional al ziarului „Neue Freie-Press“ relativ la desvélirile făptuirilor baronului Bánffy, pe când era prim-ministru.

Reditor. Aurel Popovici Barcianu.
Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

